

1. Η ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΛΑΡΙΣΗΣ ΠΑΡΘΕΝΙΟ[1]

Καλλίνικος, ελέω Θεού Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οικουμενικός Πατριάρχης

Λάβαμε το γράμμα της Αρχιεροσύνης σου, με το οποίο ερωτάς για κάποια ενδεχόμενα να συμβούν. Δηλαδή, εάν ζητηθεί από τους Λατίνους που διαμένουν στον ίδιο τόπο - τόσο Παπικούς όσο και Λουθηρανούς και Καλβινιστές - κανένα εκκλησιαστικό μυστήριο θα μπορούσε να τους επιτραπεί ή όχι;

Κατά πρώτον· εάν ζητήσει κάποιος Καθολικός που βρίσκεται σε κίνδυνο και πνέει τα λούστια να μεταλάβει των Αχράντων Μυστηρίων είναι δυνατόν να του δοθεί η Θεία Κοινωνία;

Στο ερώτημα αυτό θα παίρνατε την απάντηση εκείνη, που είναι σε όλους γνωστή και εφικτή, ότι δηλαδή, εάν θελήσει να απαρνηθεί τη λατινική δοξασία, το λατινικό φρόνημα και να αποδεχτεί την πίστη της Ανατολικής Εκκλησίας, τότε ανεμπόδιστα μεταλαμβάνει των Αχράντων Μυστηρίων· εάν όμως ζητήσει να μεταλάβει, παραμένοντας στη δική του θρησκεία, είναι αδύνατον, γιατί το ίδιο Ποτήριο θέλει αυτούς που κοινωνούν να έχουν το ίδιο φρόνημα και όχι να είναι ξένοι με εχθρότητα· διότι τα αλλότρια είναι ακοινωνήτα.

Δεύτερον, ερωτάς, αν τυχόν πεθάνει κάποιος από αυτούς και ζητήσουν ιερείς για να τον ενταφιάσουν τι πρέπει να γίνει; Στο ερώτημα αυτό η απάντηση είναι να μην δοθούν καθόλου ιερείς για τον ενταφιασμό του αιρετικού· γιατί πώς θα αξίωναν να παρακαλούν οι ιερείς για κάποιον που τελεί υπό ανάθεμα, ώστε να τον κατατάξει ο Θεός μαζί με τα δίκαια πνεύματα;

Για το ότι αυτοί βέβαια είναι αιρετικοί δεν χωράει αμφιβολία· και εκείνοι ομολογουμένως έχουν σύνοδο, όπου μας αναθεματίζουν για αιρετικούς κι έτσι το ομολογούν κι έτσι το διακηρύττουν. Εμείς δε καθόλου λιγότερο αλλά πολύ περισσότερο τους έχουμε για αιρετικούς και επιφορτισμένους με το ανάθεμα πολλών Οικουμενικών Συνόδων, οι οποίες αναθεματίζουν αυτούς που αθετούν τα δόγματα της Ανατολικής Εκκλησίας, καθώς αυτοί ούτε για Εκκλησία δεν την υπολογίζουν.

Εφόσον λοιπόν οι «πολιτικοί» νόμοι των χριστιανών αποφασίζουν ότι είναι αιρετικός όποιος αθετήσει έστω και ένα μόνο δόγμα πώς να μην είναι αιρετικοί αυτοί, οι οποίοι κανένα δόγμα δεν άφησαν χωρίς να το μετατρέψουν; Επομένως «Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἔστι, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει»[2]. (Στη Νεοελληνική: «Αὐτός που δεν είναι μαζί μου είναι εναντίον μου και αυτός που δεν μαζεύει μαζί μου, σκορπίζει»).

Και επειδή ξεχώρισαν από την Ανατολική Εκκλησία και έκαναν άλλη δική τους τερατώδη, ανόμοια και σε όλα διαχωρισμένη από την Ανατολική Εκκλησία, χωρίς καμία αμφιβολία είναι αιρετικοί και αναπολόγητοι και δεν μπορούν να κοινωνούν μαζί με εμάς, διότι τα ενωμένα δεν είναι διαιρεμένα, ενώ τα διαιρεμένα δεν είναι ενωμένα και ας ματαιολογούν όσο θέλουν. Συνεπώς ιερείς Ορθόδοξοι είναι αδύνατον να ενταφιάζουν νεκρούς αιρετικούς.

Τρίτον, ερωτάς - καθώς έτυχε να γεννήσει η γυναίκα του αξιωματούχου των Εγγλέζων, η οποία είναι Ορθόδοξη Χριστιανή και ζητά να βαπτίσει το νήπιο, κάνει δε ανάδοχο (νονό) τον

αξιωματούχο του Φράντζα - εάν είναι δυνατόν να γίνει αυτό. Για το συγκεκριμένο ερώτημα ισχύει η απάντηση ότι δεν πρέπει να γίνει, εάν έχει ανάδοχο ετερόδοξο ή Παπιστή ή Λουθηρανό και πρόσεχε να μην συναινέσεις να συμβεί κάτι τέτοιο.

Και για να μην έχεις κάποια ενόχληση από αυτούς στα πολιτικά προσπάθησε να τους πείσεις με ειρηνικό τρόπο, χωρίς φιλονεικίες, λέγοντας ότι δεν μπορούμε να κάνουμε εκείνα τα οποία εμποδίζει η Εκκλησία μας και να μην συμπληρώσεις τίποτε άλλο.

Αυτά λοιπόν σχετικά με όλα τούτα· η δε Χάρη του Θεού ας είναι μαζί με την Αρχιεροσύνη σου.

25 Νοεμβρίου 1701

[1] . Μ. Γε δ ε ώ ν Καν. Διάταξις Ι, 80 – 82.

2 . Μαθθ. 12,30.

2. Η ΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ

Το 1715 μ.Χ. ο καπουδάν Χοντζά πασάς, αφού κατέκτησε την Πελοπόννησο κατά διαταγή του σουλτάνου προχωρεί για να καταλάβει και τα Επτάνησα. Και πρώτα - πρώτα βαδίζει προς την Κέρκυρα, που τόσο αυτή, όσο και τα άλλα νησιά βρισκόντουσαν κάτω από την Ενετική κυριαρχία.

1. Ένα πρωί της 24ης Ιουνίου 1716 μ.Χ. η τουρκική στρατιά με επίκεφαλής τον σκληρό στρατηγό της επέδραμε και πολιορκήσε την πόλη κι απ' την ξηρά κι από τη θάλασσα. Επί πενήντα μέρες το αίμα χυνόταν ποτάμι κι από τις δύο μεριές. Οι υπερασπιστές Έλληνες και Βενετσιάνοι αγωνιζόντουσαν απεγνωσμένα για να σώσουν την πόλη. Τα γυναικόπαιδα, μαζεμένα στον ιερό ναό του αγίου μαζί με τους γέρους κι όσους δεν μπορούσαν να πάρουν όπλα προσεύχονται στα γόνατα και με στεναγμούς λαλητούς εκζητούν του προστάτη αγίου τη μεσιτεία. Σαν πέρασαν οι πενήντα μέρες οι εχθροί αποφάσισαν να συγκεντρώσουν όλες τις δυνάμεις τους και να κτυπήσουν με πιο πολλή μανία την πόλη. Κερκόπορτα ζητούν κι εδώ οι εχθροί για να τελειώσουν μια ώρα γρηγορότερα το έργο τους. Απ' την Κερκόπορτα δεν μπήκαν κι οι προγονοί τους και κατέκτησαν τη Βασιλεύουσα; Γι' αυτό και προβάλλουν δελεαστικές υποσχέσεις, για να πετύχουν κάποια προδοσία.

Το επόμενο πρωινό ένας Αγαρηνός με τηλεβόα κάνει προτάσεις στους μαχητές να παραδοθούν, αν θέλουν να σωθούν. Την ίδια ώρα όμως αραδιάζει κι ένα σωρό απειλές στην περίπτωση, που οι υπερασπιστές δεν θα δεχόντουσαν τη γενναιόδωρη πρόταση του.

Περνούν οι ώρες. Η αγωνία κι ο φόβος συνέχει τις ψυχές. Οι Αγαρηνοί ετοιμάζονται για το τελειωτικό κτύπημα, όπως λένε. Μα κι οι υπερασπιστές εμψυχωμένοι από τις προσευχές τόσο των ίδιων, όσο και των ιδικών τους μένουν αλύγιστοι κι ακλόνητοι στις θέσεις τους. Η πρώτη επίθεση αποκρούεται με πολλά τα θύματα κι από τις δύο μεριές. Η πόλη της Κέρκυρας περνά τρομερά δύσκολες στιγμές. Η θλίψη, όμως, των στιγμών εκείνων «υπομονήν κατεργάζεται, η δε υπομονή δοκιμήν, η δε δοκιμή ελπίδα, η δε ελπίς ου καταισχύνει» (Ρωμ. ε', 3-5). Η ελπίδα στον Θεό ουδέποτε στ' αλήθεια ντροπιάζει ή διαψεύδει αυτόν που την έχει. Κι ο λαός ελπίζει και προσεύχεται. Προσεύχεται και πιστεύει πώς ο ακοίμητος φρουρός και προστάτης άγιος του, δεν θα τον εγκαταλείψει.

Στον ιερό ναό οι προσευχές του άμαχου πληθυσμού συνεχίζονται θερμές κι αδιάκοπες.

Εξημέρωσε η 10η Αυγούστου. Κάτι ασυνήθιστο για την εποχή παρατηρείται την ημέρα αυτή από το πρωί. Ο ουρανός είναι σκεπασμένος με μαύρα πυκνά σύννεφα. Από στιγμή σε στιγμή ετοιμάζεται να ξεσπάσει τρομερή καταιγίδα. Και να! Πολύ πριν από το μεσημέρι μια βροχή, καταρρακτώδης, βροχή κατακλυσμιαία αρχίζει να πέφτει στη γη. Μοναδική η περίπτωση. Νύχτωσε κι ακόμη έβρεχε. Σαν αποτέλεσμα της κακοκαιρίας αυτής καμιά επιθετική προσπάθεια δεν

αναλήφθηκε εκείνη την ημέρα. Η νύχτα περνά ήσυχα. Περί τα ξημερώματα της 11ης Αυγούστου συνέβη κάτι το εκπληκτικό, το αναπάντεχο. Μια Ελληνική περίπολος που έκαμνε αναγνωριστικές επιχειρήσεις, για να εξακριβώσει από που οι εχθροί θα επιτίθεντο, βρήκε τα χαρακώματα των Τούρκων γεμάτα νερό από τη βροχή και πολλούς Τούρκους στρατιώτες πνιγμένους μέσα σ' αυτά. Νεκρική σιγή βασίλευε παντού. Στό μεταξύ ξημέρωσε για καλά. Οι χρυσές ακτίνες του ήλιου πέφτουν στη γη και χαιρετούν την άγρυπνη πόλη. Οι τηλεβόες σιγούν. Οι εχθροί δεν φαίνονται. Μήπως κοιμούνται; Τι να συμβαίνει άραγε;

Μα δεν το είπαμε; Η ελπίδα στον Θεό «ου καταισχύνει». Δεν ντροπιάζει ποτέ εκείνο που την έχει. Και να!

Όλη τη νύχτα ο θαυματουργός εκείνος υπερασπιστής της νήσου, ο άγιος Σπυρίδωνας της Κύπρου με ουράνια στρατιά συνοδεία κτύπησε άγρια τους Αγαρηνούς, και τους διέλυσε και τους διεσκόρπισε. Αυτά ομολογούσαν οι ίδιοι οι Αγαρηνοί το πρωί που έφευγαν «χωρίς διώκον τος». Σωρεία τα πτώματα στην παραλία. Τα απομεινάρια της τούρκικης στρατιάς μαζεμένα στα λίγα πλοία που απέμειναν, φεύγουν ντροπιασμένα για την Κωνσταντινούπολη. Αληθινά! «Τον ελπίζοντα επί Κύριον έλεος κυκλώσει». Και «αυτή εστίν η νίκη η νίκησασα τον κόσμον, η πίστις ημών». (Α' Ίωάν. ε', 4). Δηλαδή αυτή είναι η δύναμη που νίκησε τον κόσμο, η πίστη μας.

Η Κέρκυρα πανηγυρίζει. Ο πιστός λαός, μαζεμένος στην εκκλησία του αγίου, δοξολογεί τον Θεό και ψάλλει με δυνατή φωνή: «Δόξα τω σε δοξάσαντι Χριστώ... δόξα τω ενεργούντι δια σου... Ναι! δόξα στον Παντοδύναμο Χριστό, που σε δόξασε. Δόξα και σε σένα άγιε, που με τη χάρη Του ενεργείς τα τόσα θαύματα σου».

Η ανέλπιστη σωτηρία της νήσου από την εκστρατεία των Τούρκων ανάγκασε κι αυτή την αριστοκρατία των Ενετών, να αναγνωρίσει ως ελευθερωτή της Κέρκυρας τον άγιο Σπυρίδωνα. Και ως εκδήλωση ευγνωμοσύνης να προσφέρει στον ναό μια ασημένια πολύφωτη κανδήλα, και να ψηφίσει ώστε το λάδι που θα χρειαζόταν κάθε χρόνο για το άναμμα της κανδήλας αυτής, να προσφέρεται από το Δημόσιο. Με ψήφισμα της πάλι η Ενετική διοίκηση καθιέρωσε την 11 Αυγούστου, σαν ημέρα εορτής του αγίου και λιτανεύσεως του ιερού Σκηνώματός Του. Ο αρχιναύαρχος του Ενετικού στόλου και διοικητής της νήσου Κερκύρας, Ανδρέας Πιζάνης, θέλοντας κατά ένα τρόπο πιο φανερό και πιο θεαματικό να εκδηλώσει την ευγνωμοσύνη του στον άγιο για τη σωτηρία, αποφάσισε να στήσει στον ναό ένα θυσιαστήριο ακόμη. Ένα θυσιαστήριο για να γίνεται επάνω σ' αυτό το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας κατά το Λατινικό δόγμα. Το θυσιαστήριο, αλτάριο κατά τους Λατίνους, θα κτιζόταν δίπλα στην Αγία Τράπεζα των Ορθοδόξων κι εκεί θα γινόταν από Λατίνο ιερέα η θεία Λειτουργία. Στή σκέψη του αυτή πολύ ενισχύθηκε ο Ενετός διοικητής και από ένα θεολόγο Λατίνο σύμβουλο του, κάποιον Φραγκίσκο Φραγγιπάνη. Ο τελευταίος θεώρησε την ευκαιρία μοναδική για να τοποθετήσει στο ναό του αγίου αλτάριο, δηλαδή αγία Τράπεζα φράγκικη και να τελείται μέσα στον ορθόδοξο ναό του αγίου η θεία Λειτουργία με άζυμα, κατά το δικό τους το δόγμα. Μετά τη γνωμοδότηση, που πήρε από τον σύμβουλο του ο διοικητής Ανδρέας Πιζάνης, κάλεσε τους ιερείς του Ναού και τους ανακοίνωσε τον σκοπό του και ζήτησε κατά κάποιο τρόπο από αυτούς και τη συγκατάθεση τους. Εκείνοι, όπως ήτο φυσικό, αρνήθηκαν κι υπέδειξαν, πως αυτό θα ήταν μια καινοτομία ασύγγνωστη και επιζήμια και γι' αυτό δεν έπρεπε να γίνει. Στην άρνηση των ιερέων να συγκατατεθούν στην τοποθέτηση του αλταρίου, ο διοικητής τους απείλησε κι αποφάσισε να προχωρήσει στην εκτέλεση του σχεδίου του χωρίς την άδεια τους. Οι ιερείς στην επιμονή του κατέφυγαν με δάκρυα στον άγιο τους και ζήτησαν με θερμή προσευχή, τη βοήθεια και την προστασία του. Ο διοικητής με το δικαίωμα που του έδινε η εξουσία, προσπάθησε ανεμπόδιστα να προχωρήσει στην εκτέλεση της παράνομης επιθυμίας του. Αλλά και ο άγιος, για να προλάβει μια τέτοια απαράδεκτη πράξη, παρουσιάστηκε δύο κατά συνέχεια νύκτες στον ύπνο του με το ένδυμα ορθόδοξου μονάχου και του συνέστησε να παραιτηθεί από την απόφαση του, διαφορετικά θα το μετάνιωνε πολύ πικρά. Τρομαγμένος ο διοικητής κάλεσε τον σύμβουλο του και του φανέρωσε και τις δύο φορές την απειλή του αγίου. Ο θεολόγος σύμβουλος γέλασε και τις δύο φορές κι υπέδειξε πως δεν έπρεπε αυτός ένας μορφωμένος άρχοντας να βασισθεί στα όνειρα, που είναι έργο, όπως του είπε, του διαβόλου και που σκοπό έχουν να παρεμποδίσουν και να ματαιώσουν ένα καλό και θεάρεστο έργο.

2. Τα λόγια του συμβούλου διασκέδασαν τον φόβο του διοικητού, ο οποίος μάλιστα την

επομένη ημέρα 11 Νοεμβρίου 1718 μ.Χ. ακολουθούμενος από τη συνοδεία του πρωί-πρωί ξεκίνησε για την εκκλησία του αγίου για να προσκυνήσει τάχατες το λείψανο και να ανάψει το καντήλι του. Ουσιαστικά όμως πήγε εκεί για να καταμετρήσει το μέρος που θα κτιζόταν το αλτάριο και να καθορίσει και τις διαστάσεις του, μήκος, πλάτος και ύψος.

Εκεί στον ναό για μια ακόμη φορά αγωνίστηκαν οι ιερείς με κάθε τρόπο, να τον αποτρέψουν από του να εκτελέσει το σχέδιο του. Άδικα, όμως. Ο άρχοντας, όχι μόνο δεν μεταπείσθηκε, αλλά και με σκληρό και βάνανσο τρόπο τους απείλησε πώς, αν του ξαναμιλούσαν γι' αυτό το θέμα, θα τους έστελλε φυλακή στη Βενετία.

Έφυγε ο διοικητής με τη συνοδεία του, με την απόφαση την επομένη το πρωί, δηλαδή στις 12 του Νοέμβρη, οι άνθρωποι του να ερχόντουσαν να αρχίσουν το έργο. Οι ιερείς κι ένας αριθμός πιστών έμειναν εκεί, συνεχίζοντας με δάκρυα τις παρακλήσεις τους μπροστά στην ανοικτή λάρνακα, που περιείχε το σεπτό λείψανο.

Πέρασε η μέρα. Νύχτωσε. Κοντά στα μεσάνυχτα, όπως μας διηγείται ο υπέροχος χρονικογράφος Αθανάσιος ο Πάριος, στο βιβλίο του «ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΡΙΣΙΣ», βροντές και κεραυνοί συνταράζουν την πόλη. Ο σκοπός, που βρισκόταν στην είσοδο του φρουρίου κοντά στην πυριτιδαποθήκη βλέπει κάποιο μοναχό να προχωρεί μ' ένα δαυλό αναμμένο στο χέρι και να μπαίνει στο Φρούριο. Πρόφτασε και του φώναξε: «Ποιός είσαι; Πού πάς»; Μια φωνή του απήντησε. «Είμαι ο Σπυρίδων».

Την ίδια ώρα τρεις φλόγες βγήκαν από το καμπαναριό της εκκλησίας ενώ ένα χέρι άρπαξε τον σκοπό και τον πέταξε στην άλλη μεριά του κάστρου. Ο σκοπός έπεσε όρθιος χωρίς να πάθει τίποτα. Ταυτόχρονα μια δυνατή, εκκωφαντική έκρηξη ακούστηκε. Και το φρούριο τινάχτηκε στον αέρα με όλα τα γύρω σπίτια. Η καταστροφή υπήρξε τρομερή. Χίλια περίπου πρόσωπα σκοτώθηκαν. Ο διοικητής Ανδρέας Πιζάνης βρέθηκε νεκρός με τον τράχηλο ανάμεσα σε δύο δοκάρια. Και ο θεολόγος σύμβουλος του, νεκρός έξω από το τειχόκαστρο μέσα σε ένα χαντάκι, στο οποίο έτρεχαν τα ακάθαρτα νερά των αποχωρητηρίων της πόλεως. Το ασημένιο πολύφωτο κανδήλι, που έκανε δώρο ο άρχοντας στην εκκλησία του αγίου, κατέπεσε με αποτέλεσμα να καταστραφεί η βάση του. Το κανδήλι κρεμάστηκε πάλι στο ίδιο μέρος, όπου βρέθηκε πεσμένο. Έτσι με αλάλητη φωνή μαρτυρεί ως σήμερα τη συμφορά, που έγινε. Και στη Βενετία, εκεί μακριά στη Βενετία, την ίδια στιγμή έπεσε κεραυνός στο μέγαρο του Ανδρέα Πιζάνη, τρύπησε τον τοίχο κι έκαψε το πορτραίτο του άρχοντα. Την εικόνα του. Μόνο την εικόνα του.

Η τιμωρία παραδειγματική. Και το δίδαγμα από το περιστατικό μοναδικό. Η Ορθοδοξία δεν μπορεί να συγχέεται με τον παπισμό. Η Ορθοδοξία είναι φως, αλήθεια, ζωή. Ο παπισμός είναι σκοτάδι, αίρεση, πλάνη.

Την άλλη μέρα, μετά από αυτά που συνέβησαν, ο Λατίνος επίσκοπος διέταξε να σηκώσουν τα υλικά, που μετέφεραν από μπροστά στην εκκλησία και να ματαιώσουν το έργο που σκέφθηκαν να εκτελέσουν. Την ίδια μέρα ο λαός της Κέρκυρας, μαζεμένος στον ιερό ναό του αγίου ψάλλει με αγαλλίαση και χαρά στον ακοίμητο προστάτη της νήσου:

«Ως των Ορθοδόξων υπέρμαχον, και των κακοδόξων αντίπαλον, Παμμακάριστε Σπυρίδων, ευφημούμεν οι πιστοί και υμνούμέν σε, και δυσωπούμέν σε, φυλάττειν τον λαόν και την πάλιν σου, πάσης κακοδοξίας και επιδρομής βαρβάρων απρόσβλητον».